

עת"א 8501/07/17 - אוסמה וואכד, נגד שרות בתי הסוהר, מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בחיפה

19 יולי 2017

עת"א 8501-07-17 וואכד(אסיר) נ' שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים ואח'

בפני כב' השופט ד"ר רון שפירא, סגן נשיא

העותר
אוסמה וואכד, (אסיר)
ע"י ב"כ עו"ד אסלנוב

נגד
המשיבים

1. שרות בתי הסוהר ע"י ב"כ עו"ד גב' ענת לכיש
2. מדינת ישראל ע"י פרקליטות מחוז חיפה, מחלקה פלילית

פסק דין

הרקע לעתירה וטענות הצדדים:

על העותר הוטל במסגרת ת"פ 57487-07-15 (התיק הנוכחי) עונש מאסר בפועל למשך חודשיים אשר ירוצה בעבודות שירות. העותר זומן לתחילת ריצוי עבודות השירות ביום 25.5.17. טרם שהספיק העותר להתחיל בריצוי עבודות השירות נעצר במסגרת מ"ת 45565-05-17 (התיק הנוסף). לעותר נערך שימוע במהלך מעצרו וביום 29.5.17 קיבל העותר הודעה בדבר הפסקה מנהלית של עבודות השירות ובהיותו עצור בבית מעצר קישון חתם על ההודעה.

העותר טוען כי בעת חתימתו על ההודעה הסכים להפקעת עבודות השירות וזאת בהבנה כי תחילת הריצוי של עונש המאסר הינו עם מתן ההודעה וחתימתו עליה. העותר שוחרר ממעצרו בתיק הנוסף בתנאים מגבילים והוא מבקש לקבוע שתחילת מועד הריצוי של העונש בתיק הנוכחי הינו מיום ההודעה על ההפקעה וחתימת העותר עליה בהיותו עצור (29.5.17) ולא בתאריך 12.6.17 כפי שקבע המשיב וכפי שנכתב בהודעה על הפסקה מנהלית עליה חתם העותר. נטען כי אין מקום לחייב את העותר להמתין 14 ימים או להגיש עתירה וכי בנסיבות העניין, כאשר העותר ממילא היה עצור, היה מקום לקבוע תחילת מאסר מיום ההודעה על ההפקעה וחתימת העותר על ההפקעה.

המשיב טוען כי בתאריך 29.5.17 נמסרה לעותר החלטת ממ"ז צפון להורות על הפסקה מנהלית של עבודות השירות וריצוי יתרת ימי העונש במאסר בפועל, זאת מאחר שהיה נתון במעצר בתנאים שאינם מאפשרים את התייצבותו לביצוע עבודות השירות. נטען כי באותו מועד הובהר לו כי המועד בו יחל את ריצוי עונשו יחל בתאריך 12.6.17 שכן עומדים

לרשותו 14 ימים לערער על החלטת הממ"ז (זאת בהתאם לחוק העונשין ונוהל 04-1001 של המשיב) והוא אף חתם על ההודעה כנדרש. נטען כי נסיבות העותר אינן מצדיקות חריגה או סטייה מהוראות החוק. נטען כי העותר ידע כדבעי על המועד בו יחל לרצות את מאסרו, חתם על כך כנדרש בחוק, והיותו תחת מעצר אינה משפיעה על סד הזמנים שקבע המחוקק והוא אף לא הביע עמדתו בעניין זה עד עתה. עוד נטען כי העותר מבקש להשיג רווח משני מהחלטת בימ"ש בתיק הנוסף לשחררו לחלופת מעצר ומנסה לכרוך את תקופת מאסרו בתיק הנוכחי כך שתחפוץ לזמן בו שהה במעצר. נטען כי הרווח אותו מבקש העותר להשיג לעצמו אינו על פי החוק ואינו נופל לגדרי החריגים. לכן נטען כי אין מקום להתערב בהחלטה שהינה מידתית, סבירה ותואמת את פקודות המשיב.

דין והכרעה:

לאחר שבחנתי את טענות הצדדים, את הדין ואת הנוהל, סבורני כי אין מנוס מדחיית העתירה מהטעם שלא נפל בהתנהלות המשיב, בנסיבות העניין, פגם המצדיק התערבות.

כאמור, ביום 29.5.17 נמסרה לעותר הודעה על הפסקה מנהלית של עבודות השירות והעותר חתם על ההודעה בעת היותו נתון במעצר בתיק הנוסף. בהודעה נרשם כי הינו נדרש להתייצב בבית הסוהר לשם ריצוי יתרת עונשו לתקופה של 2 חודשים ביום 12.6.17, אלא אם תוגש על ידו עתירה לבית המשפט המחוזי המוסמך לפי סעיף 62א' לפקודת בתי הסוהר, בפרק זמן של 14 ימים מהיום שבו נמסרה לו ההחלטה. העותר לא טען באותו מועד או במועד השימוע שנערך לו כי הוא מבקש לחשב את תקופת המאסר ממועד קבלת ההודעה על הפסקה מנהלית וכאמור חתם על ההודעה לפיה יתחיל לרצות את עונשו ביום 12.6.17.

בהתאם לסעיף 51ט' (ג) לחוק העונשין, התשל"ז - 1977, על החלטה המורה על הפסקת עבודות השירות רשאי עובד השירות להגיש עתירה לפי סעיף 62א' לפקודת בתי הסוהר תוך 14 ימים מהיום שבו נמסרה לו ההחלטה. על פי סעיף 51ט' (ד) לחוק העונשין, הגיש עובד השירות עתירה - תעוכב תחילתה של עבודת השירות או תימשך הפסקתה לפי העניין עד למחרת היום שבו תינתן החלטת בית המשפט. לא הגיש עתירה - יישא עובד השירות את עונשו או את יתרת עונשו בבית סוהר החל במחרת היום שבו תם המועד להגשת העתירה (14 יום כאמור).

כמו כן, בהתאם לסעיף 17.2 לנוהל מס' 04-1001 שעניינו שימוע והליך הפסקה מנהלית לעובד שירות "אין אפשרות לעובד השירות לוותר על פרק הזמן של 14 ימים שניתנו לו להגיש עתירה (גם אם הוא שוהה במעצר). משמעות הדבר שאין אפשרות להקדים את תחילת ריצוי המאסר בגין הפסקה מנהלית". ובהתאם לסעיף 17.8 לנוהל "נעצר עובד שירות אחר וחלפו ביום מעצרו 14 ימים מיום מסירת ההודעה על הפסקה מנהלית או 28 ימים מיום משלוח ההודעה, ובמהלכם לא הגיש עתירה בגין הפסקה המנהלית, ירצה הנידון את מאסרו בגין הפסקה המנהלית בחופף למעצרו בגין התיק האחר".

על כן, כאמור, יש לקבוע כי המשיב פעל בהתאם לדין ולנוהל כאשר לא הביא בחשבון את 14 הימים שניתנו לעותר לשם הגשת עתירה והחל לחשב את ריצוי המאסר בגין הפסקה המנהלית רק מיום 12.6.17 ולא מיום מסירת ההודעה. כאמור, הדבר הובא לידיעתו של העותר כבר בעת החתימה על ההודעה על הפסקה מנהלית שכן הדברים היו

כתובים בהודעה עליה חתם העותר ונטען כי אף הובהרו לו במעמד החתימה. בנסיבות אלה, כאשר המשיב פעל בהתאם לדין ולנהלים והדבר הובא לידיעתו של העותר בעת החתימה על ההודעה על הפסקה מנהלית, לא ניתן לקבוע כי מדובר בהחלטה בלתי סבירה או שנפל בה פגם המצדיק התערבות. יצוין כי לא נרשם כי העותר טען במעמד השימוע שנערך לו או במעמד החתימה לאישור קבלת ההודעה על הפסקה מנהלית כי הוא איננו מתכוון להגיש עתירה לבית המשפט או כי הוא מבקש להתחיל למנות את תקופת המאסר באופן מידי מבלי להמתין 14 ימים שניתנו להגשת העתירה.

שאלת חוקיות החלטת הוראות סעיפים 17.2 ו-17.8 לנוהל במקרה שבנדון אינה נדרשת להכרעה במסגרת הליך זה ויש להשאירה בצריך עיון, זאת מאחר והעותר לא ביקש במועד, או בסמוך לכך, להתחיל את ריצוי מאסרו לאלתר.

עם זאת אציין כי לגישתי ספק אם הוראות הנוהל תואמות את תכלית הוראות סעיף 51ט' (ד) לחוק העונשין. תכליתו של סעיף 51ט' (ד) לחוק העונשין הינה לאפשר לעובד השירות עיכוב מועד תחילת ריצוי עונש המאסר, במקרה של הפסקת עבודות השירות, וזאת על מנת לאפשר לו להגיש עתירה כנגד ההחלטה המנהלית על הפסקת עבודות השירות. יובהר כי ההחלטה המנהלית על הפסקת עבודות שירות אינה מתקבלת במעמד עובד השירות תוך כדי הליך השימוע אלא ע"י קצין שב"ס בדרגת גונדר, במועד אחר ובהתבסס על המלצות עורך השימוע. בעת שניתנת ההחלטה, שעניינה בכליאתו של אדם, עובד השירות אינו נוכח. בשונה משימוע של גזר דין לא ניתן לברר בעת חתימת ההחלטה המנהלית האם עובד השירות מבקש עיכוב ביצוע לשם הגשת עתירה וכד'. מטעם זה נקבע בחוק מנגנון מובנה של עיכוב ביצוע ההחלטה ולפיו עובד השירות יישא את עונשו או את יתרת עונשו בבית סוהר החל במחרת היום שבו תם המועד להגשת העתירה (14 ימים). ואולם במקרה שבו עובד השירות אינו מעוניין להגיש עתירה, הוא מקבל עליו את ההחלטה המנהלית ומבקש לרצות עונשו לאלתר, אין מקום לחייבו בהמתנה של 14 ימים בטרם יחל לרצות את מאסרו.

לעניין זה רצוי להסדיר בנהל את האפשרות למסור הודעה כי עובד השירות אינו מעוניין לעכב את ביצוע המאסר והוא מבקש לרצותו לאלתר. ראוי לקבוע בנהל כלי בקרה שיבטיחו כי אסיר המוותר על זכותו להגיש עתירה עושה זאת מרצונו החופשי ובלא שהופעל עליו כל לחץ, כגון קביעה כי הצהרה מסוג זה תחתם בפני עו"ד שאינו נמנה על מערך של שב"ס ובתנאים בהם עובד השירות יכול להבהיר את עמדתו/בקשתו לעורך הדין ללא כל חשש. הסדר מסוג זה, או דומה לו, יבטיח כי הצהרה נמסרה מרצון חופשי של עובד השירות, המצהיר. ואולם אין מקום למנוע אפשרות שעובד שירות יבקש להתחיל לרצות מאסרו לאלתר ויודיע כי אין בדעתו לעתור כנגד החלטה על הפקעת עבודות השירות.

נדגיש כי הגשת העתירה היא זכות ולא חובה. עיכוב הביצוע של המאסר נועד לאפשר את מימוש הזכות ואולם אין חובה לנצל זכות. בהתאם, עובד שירות רשאי לוותר על זכותו ולהסכים לרצות מאסר לאלתר (גם אם מטרתו היא ליצור חפיפה בין מאסרים ו/או בין מאסר למעצר). במקרה זה יש לקבוע כלי בקרה כדי להבטיח שהוויתור על הזכות הוא מרצון חופשי ולאחר שהוסברו לעובד השירות כל זכויותיו ואולם לא ניתן לכפות על אסיר את מימוש הזכות. מטעם זה נראה, על פניו, כי יש מקום ששב"ס יבחן מחדש את הוראות הנוהל וישקול לשנותו בדרך שתאפשר לעובד שירות לוותר על זכותו להגיש עתירה בגין ההפסקה המנהלית של עבודות השירות ולרצות את המאסר שנקבע כי עליו לרצות עקב הפסקת עבודות השירות לאלתר, לרבות בחופף למעצרו בתיק אחר.

אלא שכל שנאמר כאן הוא כהערת אגב ובצריך עיון. במקרה שבפני העותר לא ביקש, בעת שהודע לו על הפסקת

עבודות השירות, כי הוא מעוניין בריצוי מאסרו לאלתר ולא הודיע במועד זה, או בסמוך לכך, כי הוא מקבל עליו את הדין ואין לו כל עניין בהגשת עתירה. לא הושמעה כל טענה לעניין זה בפני גורמי שב"ס. זאת למרות שהוסבר לו שריצוי מאסרו יחל רק בתום 14 ימים ולכן ניתנה לו השהות של 14 ימים לשם הגשת עתירה כאמור בחוק ובנוהל.

בנסיבות אלה, כאשר העותר לא ביקש לרצות את מאסרו לאלתר, לא ניתן לומר כי החלטת שב"ס לוקה בפגם או בחוסר סבירות קיצוני, באופן המצדיק את התערבות בית המשפט המנהלי בהחלטה.

אשר על כן, ובכפוף להערה בדבר הצורך לשקול שוב את הנהל, העתירה נדחית.

המזכירות תעביר עותק פסק הדין לב"כ הצדדים ולעותר באמצעות שב"ס.

ניתנה היום, כ"ה תמוז תשע"ז, 19 יולי 2017, בהעדר הצדדים.

W
ד"ר ר. שפירא, ס. נשיא